

IV.

M. Jakob Nielsen eller om Sognebaandets Opretholdelse.

Læser man Bispernes Synodalstatuter og lignende kirkelige Love fra Middelalderen, især fra dennes seneste Tid, da vil man hyppig træffe paa Bestemmelser sigtende til at hævde Sognebaandet eller ialfald gjøre de Brud derpaa, som den Tids Friprædikanter, Tiggermunkene, stadig gjorde, saa uskadelige som muligt²). Ved Reformationen skete en stor Rift i hin Forbindelse, og Klager fra de katholske Sognepræsters Side over evangeliske Prædikanters Indgreb

¹) Ryge, Peder Oxes Liv og Levnets Beskr. S. 226.

²) Se f. Ex. foran S. 284 i Biskop Lage Urnes Synodalstatuter.

i deres Sognerettigheder hørte til Dagens Orden; men lige-saa almindeligt var det, at der dengang fra Regjeringens Side intet Hensyn blev taget til slige Klager. Anderledes blev det derimod efter Reformationen, da Sognegrænsen atter blev hævdet med megen Strængthed. Den første udtrykkelige Befaling angaaende dette Forhold, som vi have fundet, er fra K. Christian III.s Tid, nemlig et kgl. aabent Brev til »alle Riddersmænds Mænd, Bønder og menige Almue» i Skaane af 18 Oktober 1550, hvori det hedder: »Vider, at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at mange af eder fordriste sig til at give eder fra eders rette Sognekirker og besøge andre Kirker udi andre Sogne, end I udi bo, og dermed formindske eders rette Sognepræsts Tiende og anden Rettighed, som I dennem med Rette pligtige ere, og de af Arildstid fanget have. Thi bede vi eder alle, og hver særdeles strengeligen byde, at I herefter rette eder efter at besøge eders rette Sognekirke udi de samme Sogne, som I udi bo og af Arildstid besøgt have, og ikke herefter besøge nogen anden Sognekirke udenfor Sognet, som en Part af eder hidtil gjort haver, og at I gjøre og giver eders rette Sognepræst hvad Rente og Rettighed, som I hannem med Rette pligtige ere efter vor Ordinanses Lydelse. Findes nogen af eder herimod at gjøre, eftersom forskrevet staar, da ville vi lade straffe derover, som ved-bør«. Ved dette Brev blev altsaa Menigheden bunden til Sognets Præst; det næste Skridt var at binde Præsten til Sognet. Det skete i K. Frederik II.s Tid, og det er herom at nogle Oplysninger skulle meddeles, tildels i Form af en Levnetsbeskrivelse af den Mand, der var nærmeste Anledning til det skarpe Forbud mod, at Præster uden den gejstlige Øvrigheds Tilladelse forrettede Embedshandlinger udenfor deres Sognegrænde.

Jakob (ell. Jep) Nielsen var født i Kjøbenhavn. Hans Forældre vare jevne Borgerfolk. Skjönt deres Evne

¹) Christian den Tredies Hist., Suppl. S. 228—9.

ikke var stor, holdt de dog deres Søn til Studeringerne, da han viste et godt Nemme. 1544 deponerede han ved Kjøbenhavns Universitet og strax efter drog han til Vittenberg, hvor han blev immatrikuleret i Oktober s. Å. Her studerede dengang ikke faa unge Danske, som i D. Johan Bugenhagen havde en god Støtte og Vejleder. Flere af dem nød efter hans Anbefaling Understøttelse af K. Christian III, der gjerne saa, at danske Studenter drog til Vittenberg for at fuldende deres Studier. Efterat Jakob Nielsen havde tilbragt lidt over et Aar i Vittenberg, begyndte den ringe Understøttelse, han hidtil havde haft fra Hjemmet, at mindske saaledes, at han ikke længere kunde bjerger sig, skjønt han havde fri Kost i et Collegium. Han henvendte sig da til Bugenhagen for ved hans Anbefaling at faa Hjælp af Danmarks Konge. Da han maatte afgive Forklaring om sine Studeringer, kom det frem, at han slet ikke havde studeret ved Kjøbenhavns Universitet; dette mishagede Bugenhagen, som ingenlunde gjerne saa, at Kjøbenhavns Højskole, som han selv saa væsentlig havde bidraget til at faa i Gang, blev foragtet af Landets egne Børn. Han kaldte derfor alle de danske Studenter, som dengang vare i Vittenberg, til sig, og først da disse enstemmig havde givet Jakob Nielsen et godt Vidnesbyrd, og han ogsaa ellers havde erfaret, at denne var godt begavet, skrev han d. 13 Januar 1546 til Kongen for ham og vedlagde et Brev, som Jakob havde tilskrevet ham, og hvori han bl. a. havde anført til Undskyldning for, at han var dragen lige strax til Vittenberg, at han kunde leve billigere der end i Kjøbenhavn, og maatte se saalidt som muligt at falde sine uformuende Forældre til Byrde. Støttet af Bugenhagens Anbefaling fik Jakob Nielsen da i Foraaret 1546 12 Daler af Kongen, hvilket i de Dage var en god Hjælp for en Student. Ogsaa ved en senere Lejlighed anbefalede Bugenhagen ham til K. Christians Hjælp ¹⁾. Fremhjulpen paa denne Maade

¹⁾ Se Ny kirkehist. Saml. I, 468.

lykkedes det Jak. Nielsen at fuldende sine Studeringer og at blive Magister.

Vi vide nu intet om ham før 1558, da han blev kaldet til Sognepræst ved S. Nicolai Kirke i Kjøbenhavn. Ved sine heldige Gaver vidste han at gjøre sig ualmindelig yndet især af de store, og han blev, om vi saa maa sige, den Tids Modepræst i Kjøbenhavn. Som Bevis paa den Yndest, han nød, skulle vi anføre forskellige Benaadninger, der bleve ham til Del. Den 20 Februar 1562 fik han saaledes et Kongebrev af det Indhold, at han »maatte bekomme en vor og Kronens Kirke i Sjælland, kaldet Gjentofte, og den med Præstegaard have, nyde, bruge og beholde, og aarlig deraf oppebære Præstens Rente og Rettighed, dog saa at han skal blive boende i Kjøbenhavn og der lade sig bruge for en Sognepræst, som han nu er, og holde en god, gudfrygtig, lærd Mand til Kapellan til Gjentofte Sogn, som Superintendenten dertil god kjender, og kan gjøre Sognefolket der sammesteds inden Kirken og uden den tilbørlige Tjeneste, som en Sognepræst bør at gjøre sit Sognefolk«; dog skulde M. Jakob »intet befatte sig med Gjentofte Sogn og Præstegaard, førend den Person, som nu er Sognepræst sammesteds, bliver med et andet Kald forsørget«, medmindre han kunde »forhandle det saa med ham, at han godvillig vilde oplade ham Kaldet, saa at Sognepræsten ikke skulde have at beklage sig derover«. Brevet er ikke uden Mærkelighed og viser bl. a., at det ikke saa ganske forholder sig, som man oftere har ment, at Kongen ved Reformationen uden videre overlod Menighederne frit Præstevalg i alle de tidligere kongelige Patronatskald. Med Hensyn til M. Jakob Nielsen viser Brevet, at han nød Kongens eller Kanslerens Yndest. Og saadant fremgaar ogsaa deraf, at han d. 23 Novbr. s. Å. forlenedes med et Kannikedomme i Lund, der var ledigt ved den bekjendte kgl. Sekretærs, M. Jesper Brochmands, Død; og at han d. 5 Okt. 1565 fik Forleningsbrev paa uden Afgift at nyde Kongetienden af Brøndbyvestre og Vallensbæk Sogne,

saa at han unegtelig var vel aflagt¹⁾). Det var ikke blot ved Hove, at M. Jakob var i høj Gunst, men naar nogen adelig Person skulde begraves i Kjøbenhavn, skulde han altid holde Talen, og han tillod sig en Tidlang upaataalt ved slige Lejligheder at optræde i Byens andre Sognekirker. Nøjeregnende synes han ikke at have været, naar det var Forretninger, der bragte noget ind, idetmindste foreholdtes det ham siden, at naar Folk vilde giftes, som andre Præster af skjellig Aarsag vare betænkelige ved vie, saa kunde de blot gaa til ham forat faa deres Ønske opfyldt²⁾). Men nu forefaldt den Begivenhed, som har været Anledning til at drage Mester Jakob Nielsens og hans forlængst forglemte Livsforhold frem for Lyset.

I det berømmelige Slag ved Falkenberg eller Svarteraa faldt den danske Rigsraad Sten Rosensparre, hvorpaa hans Lig blev bragt til hans Gaard Skarolt i Skaane forat jordes i Familiebegravelsen i Stedets Sognekirke. Enken, Fru Mette Rosenkrands, der havde Patronatsret til Kirken³⁾, ønskede, at M. Jakob Nielsen skulde komme over og holde Ligprædiken. Man kunde nu have henvendt sig til Stiftets Biskop, M. Tyge Asmundsen, om Tilladelse for ham dertil. Men hertil var man utilbøjelig; thi Tilkaldelsen af en fremmed Præst var ikke blot en Forbigaaelse af Stedets Sognepræst men ogsaa af Stiftets Biskop, som ellers ofte plejede at tilkaldes for at holde Tale ved adelige Personers Jordefærd rundt om i Stiftet. Maaske for ikke at udsætte sig for et Afslag, maaske ogsaa fordi Biskop Tyge Asmundsen var ilde lidt af Adelen, talte man altsaa slet ikke til ham om Sagen; derimod gav en af Familien, Rigsraad Peder Bilde, M. Jakob Nielsen et aabent beseglet Brev, hvori han lovede at paatage sig Ansvar. M. Jakob kom altsaa og holdt

¹⁾ Regist. o. a. L. 8, 211. 244. 395.

²⁾ Se nedenfor Kongebrevet af 27 Febr. 1566 til M. Jak. Nielsen.

³⁾ Saaledes paastod ialfald M. Jakob for Konsistorium (Ny kirkehist. Saml. I, 14). Hos Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne III, 83, siges derimod, at Fru Mette først 1567 fik Patronatsretten til Skarolt Kirke.

den sædvanlige Ligprædiken, uagtet Bispen, som havde faaet Nys om Sagen, ved to Præster mødte og nedlagde Forbud mod, at han gjorde nogen Tjeneste. Fortørnet indgav M. Tyge Asmundsen Klage til Kongen over hans Adfærd, hvorpaa der d. 13 Februar 1566 udgik kgl. Befaling til Rektor og Professorer ved Universitetet om at indkalde begge Parter og kjende i Sagen. Dette skete da ogsaa nogle Dage efter. Biskoppen førte heftig Klage, men da M. Jakob holdt sig til Peder Bildes Brev, som han fremlagte i Retten, vovede Professorerne ikke at fælde nogen Dom, men indberettede Sagen til Kongen og bad sig undskyldte. Det var imidlertid ikke Kongens Agt at lade Sagen falde, thi saasnart Professorernes Beretning var indkommen, fik de ny Befaling om, uanset Peder Bildes Brev, at fælde en endelig Dom, som M. Jakob findes at have gjort ret eller uret, idet han har gjort Tjeneste i et fremmed Stift og i en anden Præsts Sogn, Superintendenten og Præsten uadspurgt¹⁾. Da Professorerne imidlertid fremdeles undskyldte sig for at afsige nogen Dom, tog Kongen selv Sagen i sin Haand og tildelte M. Jakob en Irettesættelse i den skarpeste Form, idet det betydedes ham, at hvis han senere tillod sig noget lignende, vilde han uden Omstændigheder blive afsat. Samtidig, d. 27 Februar 1566, udgik der Kongebrev til D. Hans Albretsen, Biskop i Sjælands Stift, om at have flittigt Opsyn med, at ingen Præst i Stiftet indtrængte sig i andres Embede, men at enhver tog Vare paa sit eget, forat ingen Uorden skulde opstaa i Kirkerne. Ligeledes udgik der Dagen efter kongeligt Reskript til alle danske Bisper, at ingen Præst maatte befatte sig med nogen Tjeneste

¹⁾ Præsten i Skarolt og Strø maa antages for at have været gammel eller svag, da der, en Maanedstid efterat denne Sag var bragt til Ende, blev ordineret en ny Præst til disse Sogne. (Cawallin, a. St.) Eller har Ærgrelsen maaske slaaet ham ihjel? eller har Adelens Forbitrelse mod ham paa Grund af det Udfald, Sagen mod M. Jakob Nielsen fik, nødt ham til at nedlægge Embedet? Her er Rum for forskellige Formodninger.

i et fremmed Sogn, med mindre han havde Bispens Tilladelse dertil. Det nærmere oplyses ved følgende Aktstykker, hvormed kan sammenholdes Beretningen om Forhandlingen i Konsistorium, som er meddelt i Ny kirkehist. Saml. I, 14.

1.

Frederich then andenn mett Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Vor synnerlig gunst tilfornn. Wider, at oss Elskelige hederlig och hoglerde Mand, Mester Tyge, Superintendent wdj Lund stiftt, haffuer berett for oss, huorledis at hand haffuer thiltalle thiill Mester Jacob, Sogneprest thil Sanctj Nicolaj kircke ther wdj Kiøpnehaffnn, for at hand nogen thiid siden forledenn skall were draget offuer thil Skone, och ther samesteds, for^{ne} Mester Tyge watspurt, wdj en anden prestis sogenn giort tieniste met predicken och lig at begrabe, huilcket for^{ne} Mester Tyge meen at were giort mett wrette, som hand siger, och etther sielff ydermere berette kand. Thij bede wij etther och wille, atj strax steffner begge partherne for etther wdj rette, grandskendis och forfarendis ther om ald omstendig leylighet, om for^{ne} Mester Jacob ther wdinden sig saa retteligen haffuer holdit, som thet sig burde, och om hand noget ther fore er falden eller ey, och endelig dømer ther paa, och skillier thennom at mett retthe. Och hues i therom grandskendis, forfarrendis och for rette dømendis och affsigendis worder, atj thet giffue fran etther beschreffuit, som i wille antsuaare for Gud, och were bekiendt for oss. Ladendis thet ingenlunde. Befallendis etther Gud. Schreffuit paa wort slot Frederichsborg then xij. dag Februarij Aar etc. Mdlxvj.

Vnder wort Siignet.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e hederlige och høglerde mend Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj wort Vniuersitet vdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffnn.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184.

2.

Høgmectiste første och konge, aller kærteste naadigste herre, nest en euig tacksigelse for alle eders kongelige Matt. welgierninger mod alle och hwer aff oss besynderligen. Giffue wij eders Naadis Høgmectighed ydmygeligen till kende, at effterdj hederlig och høglærd mand mester Tyge, superintendent wdj Skone, hafde antuordit oss eders kongelige Matt. breff om den trætte mellom for^{ne} Mester Tyge och Mester Jacob, sogneprest til Sanctj Nicolaj kircke her wdj Kiøbnehavn, met befalning at wij samme sag mellom dennom offuer høre, och hues der om wor grandgiffueligen forfare skulle: Er for^{ne} mester Jacob kallit och kommen, och som wij nu hafde ladit hannom forstaa eders kongelige Matt. breff, willie och befalning, haffuer hand oss strax antuordit it obit, beseiglet, welbyrdige Peder Bildis breff, wdj huilckit Peder Bilde hannom tilsiger och loffuer, att wille hannom forsuare och fordæide, saa langt som nogen hannom wil haffue till att tale for den sag: och ey for^{ne} mester Jacob andit wilde suare till sagen paa den tid. Da effterdj at for^{ne} mester Jacob hafde saadan paaskud och beseiglidt breff for sig, fra huilckit hand och icke wige wilde, haffue wij icke kunde widere wdj samme sag forfare, eller nogen dom der offuer beramme och aff sige.

Thi ere wij ydmygeligen aff eders kongelige Matt. begerendis, att eders kongelig Maiestat will her wdj haffue oss vndskylligit, och for Guds skyldt naadeligen ansee dette wort suar och beretning, effterdj wij dog forplictige och willige ere alle tide, eders kongelige Matt. willie oc befalning att fuld giøre. Den alsommectiste Gud beuare eders kongelige Matt. wdi sundhed och regiment, sig till ære och oss til gode. Amen. Hafniæ 19 Februarij Anno 1566.

Eders Naadis forpligtige och tro
Rector och professor
Academiæ Hafniensis.

3.

Frederich then andenn mett Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Vor synnerlige gunst tilfornn. Wider, att som i schriffue oss thill och giffue tilkiennde, atj effter wor. schriffelig befalling haffuer for etther kaldit Mester Jacob, Sogneprest thil Sanctj Nicolaj kircke her samesteds, om thrette, som er emellom hoglerde mand Mester Tyge, Superintendent i Skone stigt, och hannom, och ther forschreffne Mester Jacob er fremkommit, och i hannom sagen haffuer ladet forstaa, haffuer hand strax antuordit itt oss elskelige Peder Bildes, wor mand och raads, obne breff, indhollandis at for^{ne} Peder Bilde wil hannom forsuare och fordeide saa langt, som nogen wil hannom haffue til at tale for then sag. Och for saadann leylighedt haffue i wdj same sag icke kunde widere forfarre, eller nogen dom ther offuer beramme eller affsigte. Tha efftherthij at for^{ne} Peder Bilde ingen befalling haffuer offuer Skone stigt, ey heller met then geystlige handell ther samestedz nogit at giøre, bede wij etther och wille, atj egen kalder for^{ne} Mester Tyge och Mester Jacob for etther wdj rette, grandskindis och forfarendis ald leyligheden, och siden, wanseendis for^{ne} Peder Bildis breff, endeligen dømmer ther paa, om for^{ne} Mester Jacob findis at haffue giort rett eller wrett, i thet hand haffuer giort thieniste i itt fremit stigt och i en anden prestes sogenn, superintendenten och presten wat-spurt; och thet siden giffuer fran etther beschreffuet, som i wille antsuare for Gud och were bekiendt for oss. Ladendis thet ingenlunde. Befallendis etther Gud. Schreffuit paa wort slott Kiøpnehaffn thenn xx. dag Februarij Aar etc. Mdlxvj.

Wnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e hederlige och hoglerde mend Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj wort Vniuersitet her wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184.

4.

Mester Jacob, Sogneprest til Sanctj Nicolaj kircke her wdi Kiøbnehaffn, fick breff, som her effter følger.

Frederich 2 etc.

Wor gunnst tiilfornn. Wiider, att oss fore komer oc berettis, hurledis attj nogenn tiidt sidenn forledenn, oss elskelige Doctor Hans Albritzsenn Superintendent her samestedt wattspurt, ere tiill wort lannd Skone offuerdragitt och ther wden Superintendentens ther sammestedt tilladelse wdj enn andenn prestis sogenn predickitt oc giortt thieniste. Sameledis giffuis oss tilkiennde, att nar nogenn aff Adelenn her wdj byenn dæer och affgaar, endog att the wdj etthers sogenn icke begraffuis, wnderstaa j etther wdj ett andett sogenn offuer thennom att predicke, saa oc nar nogenn wdj echteskaff wiille tilsammenn, oc ingen wiill giffue thennoín tilhobe, maa well skee for nogenn skellig orsage, giffue j thennom samenn, nar the etther ther om besøge, Superintendenten wattspurt oc wuitterliggt. Tha effthertij oss saadannt aldellis inthet behager, wiille wij thet oc aff etther for ingenn deell haffue, oc paa thett ordning oc skick wdj kirckernne maa holdis, oc ingenn seg wdj thend andens befallinng skall indtrente: bede wij etther oc aluorigenn wiille, attj saadant affstaar oc etther wnntholder, oc etther mett etthers sogenn, saa wiitt etther befallitt er, lader nøye. Finndis thett her effther, attj nogenn kircke thienneste bruger, widere end wdj etthers egitt sogen, wdenn superintendentens wilge oc tilladelse, skulle j wist haffue etther thertiill att forlade, att wij icke wiille eske eller fordre etther wdj nogen rettergang enthenn for the høglerde eller andenstedz, men wij wiille ther om tiltencke oc icke aldeniste skille etther aff mett etthers preste embede, men ocsaa wdj andre maade ther offuer aluorigen lade straffe, saa attj skulle see oc forfare, att wij ther wdinden haffue ett misbehage. Oc skulle j icke haffue etther att wndskylle, om nogenn aff Adelenn etther wdj saadann bestilling wiille

bruge; thij the haffue mett Religionenn inthett att skaffe. Oc wille wij ther mett haffue sodanne flittige indseende, effther som wij for Gudt almechtigste wille forantuorde, oc etther mett thenne wor schriffuilse wille haffue paaminditt, attj etther for skade mue wiide att tage ware etc. Datum Haffniæ 27 die Februarij Anno Mdlxvj.

Tegnelser over alle Lande. VIII, 494—5.

5.

Doctor Hanns Albritzsenn, Superintendent wdj Kiøbnehaffn, fick breff, som efterfølger:

Frederich etc.

Wor synnderlig gunst tiilffornn. Wiider, att wij ere komenn wdj forfaring, att Mester Jacob, Sogneprest tiill Sanctj Nicolaj kircke her wdj Kiøbnehaffn, skall etther wat-spurt were offuerdragitt tiill wortt land Skone, oc ther wdj enn andenn prestis sogenn giortt thieniste oc predickitt, Superintendenten ther samededtz wuitterliggt, mett andett mere, oss om hannom berettis. Tha effthertij the hoglerde wdj wniuersitetet thennom besuere ther om att dømme, haffue wij selff tilschreffuit for^{ne} Mester Jacob, aff huilckett wortt breff wij etther en copie tilskicke oc bede etther oc wille, attj haffue flittig opseende, att ingenn wdj etthers stiftt seg indtrenger wdj enn andens befallinng, menn att huer warer thett hannom er befallitt, paa thett ingen wordning skulle komme wdj kirckernne. Ther som nogenn finndis, som seg moduillig oc hornackitt emod etther beuiser och icke wille retthe seg effther hues som j hannom paa etthers embetzs wegne befallinndis worder, attj lade straffe ther offuer effther ordinantzenn. Ther som thett icke wiill hielpe, attj tha thett giffuer oss tilkiende, tha wille wij finnde the raad och middell ther tiill, som ther tiilhører. Thermett skeer wor etc. Datum Haffniæ 27 die Februarij Anno etc. Mdlxvj.

Tegnelser over alle Lande. VIII, 495—6.

6.

Tiill Superintendenterne wdj Skone, Fyenn, Wiborge, Riibe,
Aarhuss oc Wensøssell, som effterfølger.

Frederich 2 etc.

Wor synnderlig gunnst tiillfornn. Wiider, att wij ere komne wdj forfaringe, huorledis nogne prester thennom wnderstaa att giøre kircke thieniste mett predickenn, liig att begraffue oc wdj andre maade wdj fremmede sogner, som andre prester ere forlentt mett, Superintendenterne saa oc presternne, samme sogne wdj befalling haffue, watt-spurt. Tha paa thett ingen worninge wdj kirckernne skulle opkomme, och thennd ene seg wdj thend andens befallning skall indtrennge, bede wij etther oc wiille, attj wdj etthers stift haffue flittig wpseende, saa att huer sogne prest wdj kiøbstederne oc paa landzbyernne warer sitt sogenn, oc mett the sogner, andre prester mett forsete ere, thennom inthet befatter, wdenn thett skeer mett ethers tilladellse oc efftther etthers befalling. Finndis nogenn her emod att giøre, attj tha ther wdoffuer lader straffe efftther Ordinantzen. Er oc nogenn, som seg modtuillig beuise och icke wiill seg aff etther lade wnderuise eller straffe, attj tha thett Oss tilkiende giffuer, tha wiille wij ther om tiltenche, saa thett wstraffitt icke skall bliffue etc. Datum Haffniæ 28 Februarij A° etc. 1566.

Tegnelser over alle Lande. VIII, 499.

Om M. Jakob Nielsen er endnu at bemærke, at han 1567 var med at dømme M. Iver Bertelsen¹⁾; at han meddelte Vedel Notits om den saa meget omtalte Sten i »Grønnendal«, hvis apokryfe Indskrift ogsaa i den allernyeste Tid har været Gjenstand for Fortolkning²⁾; og endelig at

¹⁾ Se foran S. 540, jfr. Ny kirkehist. Saml. I, 28.

²⁾ Over den Indskrift paa Stenen i Grønnendal, som findes i Vedels Samlinger (Gl. kgl. Saml. 836 Fol.) og er aftrykt hos Wegener, Efterretn. om A. S. Vedel, 2 Udg. S. 158, staar: »Ferunt lapidem

han døde den 11 September 1571, og, hvad der ikke er uden Mærkelighed, at hans Ligsten endnu er bevaret, skjønt den Kirke, hvori den fandtes, er sunken i Grus. I det tilbagestaaende Nicolaj Taarn findes den endnu indmuret i Væggen, og den fortjener Opmærksomhed derved, at den uden tvivl er den ældste kjøbenhavnske Ligsten, der er bevaret efter de ødelæggende Ildebrande, der have tilintetgjort saa mange stolte Bygninger i Kjøbenhavn og saa mange Minder fra Fortiden. Indskriften lyder, forsaavidt den angaar M. Jakob Niensens Person, saaledes:

Optimo piissimoque viro M. Jacobo Nicolai F. huius Ecclesiae pastori primario, marito charissimo decemque prolium parenti, Magdalena uxor mæstissima memoriae posuit. Obiit 11 Septembris anno domini 1571, ætatis 47, conjugii 20, pastoratus 14

Hvor strængt den kgl. Forordning, som M. Jakob havde foranlediget, om at Præsterne skulde holde sig indenfor deres Sognegrændser, overholdtes i det 16de Aarhundrede, kan sluttes deraf, at da Rigsmarsken Hack Ulfstand til Hikkebjerg i Skaane paa sit Dødsleje 1594 havde udtalt det Ønske, at Sjælands Biskop, D. Peder Vinstrup, skulde komme over og holde Ligtalen over ham, saa vægrede Bispen sig ved at efterkomme Opfordringen, og først da Familien havde udvirket en særegen kongelig Bevilling for ham til denne Forretning, bekvemmede han sig dertil; men undlod dog ikke i sin Ligtale gjentagne Gange at omtale, at han kun stod paa det fremmede Sted efter særlig kgl. Tilladelse ¹⁾.

6 milliaribus a Viberga esse», og nedenunder: »Hæc literis gothicis ibi exarata rettulit D. Jacobus pastor Haffnensis«. Dog kunde der maaske derved menes en anden Hr. Jakob end ham, med hvem vi her have beskæftiget os, skjønt der paa Vedels Tid ialfald ikke var nogen anden Sognepræst af dette Navn i Kjøbenhavn.

¹⁾ Bevillingen er trykt (men uden Begyndelse og Ende) i Edwardsens Beskr. af Skjelskør, S. 422.
